

RAAP België – Rapport 637

Archeologienota Grote Nete Mondingsgebied: Vloedvlakte 6 en 7 te Lier en Berlaar

Archeologisch Vooronderzoek

Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek – 2020L164

Colofon

Titel: Archeologienota Grote Nete Mondingsgebied: Vloedvlakte 6 en 7 te Lier en Berlaar (Archeologisch Vooronderzoek)

Programma van Maatregelen

Bureauonderzoek – 2020L164

Versie: 08-01-2021

Auteur(s): I. Depaepe

Projectleider: C. Ryssaert

Raaproject: GNMO01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België BV, Begoniastraat 13, 9810 Eke

Bevoegd gezag: Agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV

Begoniastraat 13

9810 Eke

Telefoon 09/311 56 20

E-mail: raap@raap.be

Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2021

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Gemotiveerd advies – geen vervolg	4
1.1 Samenvatting van het vooronderzoek	4
1.2 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	5
1.3 De aan-/afwezigheid van een archeologische site	5
1.4 Impactbepaling.....	6
2 Programma van maatregelen	7

1 Gemotiveerd advies – geen vervolg

1.1 Samenvatting van het vooronderzoek

RAAP België voerde een archeologisch vooronderzoek uit in het plangebied 'Grote Nete Mondingsgebied: Vloedvlakte 6 en 7' te Lier en Berlaar. Dit gebeurde in functie van het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

Het archeologisch vooronderzoek had tot doel na te gaan of er kans is op aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Er zijn gegevens verzameld over de aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed. Deze onderzoekstappen hebben geleid tot een advies.

De geplande werken houden voorbereidingen in voor de aanleg van de toekomstige vloedvlaktes 6 en 7 langs de linkeroever van de Grote Nete, ter hoogte van de gemeentegrens tussen Lier en Berlaar. De vloedvlaktes zullen deel uitmaken van de realisatie van habitats aan open water en een communicerend systeem van vloedvlaktes langs beide oevers van de Grote Nete. Het plangebied bevindt zich dus op de linkeroever van de Grote Nete, en ligt in de alluviale vlakte van deze rivier. Bodemkundig gaat het in het noorden van het plangebied om (zware) kleibodems zonder profielvorming, in het zuiden gaat het om (zeer) natte zandlemige alluviale bodems met een variërende A-horizont.

Archeologische informatie over menselijke aanwezigheid binnen de vallei is onderhevig aan de stand van het onderzoek. De CAI-vindplaatsen zijn vooral door kaartstudie, metaaldetectie, toevalsvondsten en veldprospectie gekend. De archeologische en cartografische waarden in de lager gelegen gebieden geven enkel voor de 17de en 18de eeuw een duidelijk bewoningspatroon. Sporadisch zijn er resten uit de steentijd of metaaltijden aangetroffen, maar voor de Romeinse periode is er door de aanwezigheid van 13 goed bewaarde houten palen in de voormalige zandwinningskuil op de rechteroever duidelijk bewijs van menselijke activiteit in het dal van de rivier.

Het terrein maakte ook reeds deel uit van uitgebreide (bodem-)vervuilingsonderzoeken. Ter hoogte van het plangebied zijn geen alarmerende hoeveelheden van radium en zware metalen aanwezig. Het gaat hoogstwaarschijnlijk om natuurlijke achtergrondwaardes. De bodem in het noordoostelijk deel zou wel sterker vervuild zijn dan de zuidwestelijke helft. Baksteen-, grind-, leisteen- en/of puinhoudend materiaal kan er een diepte tot ca. 1 m bereiken, maar het gaat voornamelijk over lokale schommelingen. Hoewel de vervuiling niet automatisch samenhangt met de graad van bodemverstoring, moet toch enige rekening gehouden worden met een zekere verstoring van de ondergrond.

Op basis van deze bureaustudie is voor het plangebied een lage kans op het aantreffen van vindplaatsen van jager-verzamelaars opgesteld. Er is echter een matige kans op geïsoleerde vondsten, die al dan niet met een moerassige omgeving verband houden (kano's, fuiken, ...). De verschillende landschappelijke bodemonderzoeken wezen voor de noordelijke helft van het plangebied op een (zeer) nat alluviaal kleipakket, waardoor hier een lage verwachting op sporensites geldt. Voor

specifieke watergebonden activiteit is er een matige verwachting. In het zuiden wordt een matige kans op zowel op sporensites als watergebonden activiteitenzones ingeschat.

Er is echter een zeer kleine kans dat er sporen en/of vondsten zullen worden aangetroffen, aangezien de geplande werken geen afgravingen dieper dan het oorspronkelijk maaiveldniveau inhouden. De werkzaamheden kunnen echter wel een mogelijke impact hebben op de bodemcompactheid en waterhuishouding, die op hun beurt een gevaar kunnen betekenen voor mogelijk aanwezige in situ sporen en/of vondsten. De ingrepen in het kader van enkele wijzigingen in de waterinfrastructuur zijn lineair op een zeer beperkte oppervlakte van aard.

In de bestekken voor de geplande werken komen dus **maatregelen voor het mechanisch werk**: er is vastgelegd dat dit dient uitgevoerd te worden met een beperkte bodemdruk om rijspoorvorming te voorkomen. Specifiek wordt gebruik gemaakt van brede kamplaten en machines van maximaal 24 ton. De insporingsdiepte mag maximaal 50 mm bedragen. Bij de afgraving en rooiing wordt gebruik gemaakt van rijplaten om tot de zones in kwestie te komen. Zo is de impact van deze ingreep weinig schadelijk voor de ondergrond.

Op basis van het onderzoek blijkt dat de geplande ingrepen met de nodige maatregelen geen impact zullen hebben op potentieel archeologische vindplaatsen. Er worden **geen verdere archeologische onderzoeken geadviseerd**.

1.2 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Tijdens het bureauonderzoek zijn de noodzakelijke landschappelijke, archeologische en historische data geraadpleegd. Op basis van deze gegevens is een uitspraak gedaan worden over de aan-/afwezigheid van archeologisch erfgoed. Er is een archeologische verwachting opgesteld en de afweging voor de noodzaak tot verder vooronderzoek heeft een voldoende gefundeerde conclusie opgeleverd.

1.3 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

Voor het plangebied geldt een lage kans op het aantreffen van vindplaatsen van jager-verzamelaars. De prehistorische indicatoren die zijn opgenomen in de CAI bevinden zich ook op de iets hoger gelegen gebieden: de verhoogde zones binnen het valleidal of op de valleiflanken en -hoogtes. Er is echter een matige kans op geïsoleerde vondsten, die al dan niet met een moerassige omgeving verband houden (kano's, fuiken, ...).

De verschillende landschappelijke bodemonderzoeken wezen voor de noordelijke helft van het plangebied op een (zeer) nat alluviaal kleipakket, waardoor hier een lage verwachting op sporensites geldt. Het gebied was waarschijnlijk te nat en moerassig om aantrekkelijk te zijn voor bewoning. Voor specifieke watergebonden activiteit geldt een matige verwachting. Uit archeologische en historische (cartografische) bronnen zijn geen aanwijzingen voor een oversteekplaats of activiteitenzone, maar het kan niet volledig uitgesloten worden. Met een overgangstrook is er in het zuiden een (lemig)zandbodem aangetroffen, waarbij de historische kaarten en orthofoto's wijzen op een minimale landbouwimpact. Hierdoor geldt voor deze zone een matige kans, zowel op sporensites als watergebonden activiteitenzones.

Indien er vindplaatsen en/of vondsten aanwezig zijn binnen het plangebied, dan worden deze onder de ploeglaag verwacht. Deze varieert van 0,1 m tot ca. 0,4 m -mv. De vondst van 13 goed bewaarde houten Romeinse palen op de rechteroever van de rivier wijst erop dat, indien watergebonden (sporen van) activiteiten en/of vondsten aanwezig zijn binnen het plangebied, er een hoge kans bestaat dat deze (zeer) goed bewaard zijn.

1.4 Impactbepaling

Hoewel er een bepaalde archeologische verwachting voor het plangebied geldt, is er echter een zeer kleine kans dat er sporen en/of vondsten zullen worden aangetroffen, aangezien de geplande werken **geen afgravingen dieper dan het oorspronkelijk maaiveldniveau** inhouden. De werkzaamheden kunnen echter wel een mogelijke impact hebben op de bodemcompactheid en waterhuishouding, die op hun beurt een gevaar kunnen betekenen voor mogelijk aanwezige *in situ* sporen en/of vondsten.

In de bestekken voor de geplande werken komen dus **maatregelen** voor het **mechanisch werk**: er is vastgelegd dat dit dient uitgevoerd te worden met een beperkte bodemdruk om rijspoorvorming te voorkomen. Specifiek wordt gebruik gemaakt van brede kamplaten en machines van maximaal 24 ton. De insporingsdiepte mag maximaal 50 mm bedragen. Bij de afgraving en rooiing wordt gebruik gemaakt van rijplaten om tot de zones in kwestie te komen. Zo is de impact van deze ingreep weinig schadelijk voor de ondergrond.

2 Programma van maatregelen

Er wordt **geen verdere archeologisch onderzoek** geadviseerd **indien bovengenoemde maatregelen voor het mechanisch werk in de bestekken opgenomen en bij de uitvoering van de geplande werken toegepast** worden.

Wel blijft de meldingsplicht gelden bij toevalsvondsten (ofwel de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013). Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.